

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **«ТЕХНОЛОГІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ
РЕСУРСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»**

Виконала: студентка 2 курсу магістратури
(заочна форма навчання)
спеціальності 013 Початкова освіта
Синюта Оксана Миколаївна

Керівник:
Борисова Т.В., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музичного мистецтва

Рецензент:
Бахмат Н. В., доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри теорії та
методик початкової освіти

Кам'янець-Подільський – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТА ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	10
1.1. Сучасні мультимедійні технології у початковій ланці освіти	10
1.2. Характеристика електронних посібників з української мови та методика їх створення і використання	19
1.3. Аналіз розділу «Прикметник» чинної програми із української мови	...43
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА СИСТЕМА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА В ПРАКТИКУ НАВЧАННЯ МОВИ	50
2.1. Констатувальне дослідження рівня знань, умінь і навичок школярів з теми «Прикметник»	50
2.2. Опис електронного посібника з розділу «Прикметник» та експериментальна перевірка його ефективності	57
2.3. Перевірка ефективності застосування електронного посібника на уроках вивчення прикметника в початкових класах	65
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій більшої актуальності набуває використання інформаційно-комунікаційних, зокрема і мультимедійних та Інтернет-технологій, які все сильніше проникають у різні сфери життєдіяльності людини. Користувачі персональних комп'ютерів починають освоєння мультимедіа саме з ігри, але цією галуззю не вичерпуються багаточисленні можливості його використання.

У час бурхливого розвитку інформаційних технологій (ІТ) усе більш актуальним завданням є розробка і використання в навчальному процесі електронних навчальних систем, що розробляються з застосуванням гіпертекстових і мультимедійних технологій.

Упровадження в освітню діяльність сучасних інноваційних інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) забезпечує реалізацію реформи освіти в Україні загалом та державної програми «Нова українська школа» [49] зокрема.

Мультимедійні технології в сучасному суспільстві є не просто необхідними, але й звичними засобами (рекламні монітори, автомобільні акустичні та навігаційні системи, домашні кінотеатри й кінопалаци). Оволодіння підростаючим поколінням навичками вільного користування засобами мультимедіа в побуті, починаючи ще з раннього дитинства, стає дедалі більш звичним. Спостереження за сучасними дітьми доводять, що учні початкової школи інтуїтивно розуміють правила користування мультимедійними технологіями для реалізації власних цілей. Легкість у використанні обумовлена сучасним дружнім інтерфейсом мультимедіа: наявність стандартних позначок, інтерактивної системи підказок, „штучного інтелекту” мультимедіа.

Серед основних галузей застосування засобів мультимедіа виділяють: ділову сферу, сферу розваги й освіти. В даний час значна частина освітніх, розважальних, інформаційно-довідкових програм на споживчому ринку належить до категорії мультимедіа. У дусі мультимедіа створюється і

малотиражна продукція рекламно-інформаційного характеру – каталоги, електронні посібники, довідники, презентації. Приклади використання мультимедіа можна знайти в мультимедіа-енциклопедіях „Eyewitness History of the World”, „Cinemanía”, „Encarta”, „Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия” і багатьох інших.

Енциклопедії, альманахи, зібрання довідників, діалогові ігри, освітні програми і кінофільми із супровідним сценарієм, біографіями акторів, примітками режисера й оглядами роблять мультимедіа однією з найбільш цікавих і творчих галузей комп'ютерного світу. Однак, використання мультимедіа, і персональних комп'ютерів узагалі, не обмежується сферою ділового застосування. Комп'ютер вже ширше вторгається й у сферу розваг і персональної освіти. Створюються мультимедіа-продукти, розраховані на саме широке коло споживачів.

Споживчою сферою застосування мультимедіа є інтерактивні CD-ROM, інтерактивні ігри та он лайнові послуги. Підґрунтям впровадження мультимедійних технологій до освітнього простору є властивість мультимедіа – гармонійне інтегрування різних видів інформації. За рахунок інтенсифікації сприйняття школярами навчального матеріалу стає можливим їх залучення до процесу пізнання як суб'єктів навчальної діяльності. Разом із тим, В. Андрієвська та Н. Олефіренко зазначають, що впровадження мультимедійних технологій у практику початкового навчання й досі залишається на дискусивно-експериментальному рівні.

У сучасних науково-педагогічних джерелах акцентується увага на високому потенціалі мультимедійних ресурсів (О. Савченко, О. Шликова та ін.). Зокрема, у роботах Ю. Казакова, Л. Шевченко розкрито педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Окремі аспекти використання інформаційних технологій у практиці початкового навчання досліджено в працях О. Суховірського, В. Шакотько, О. Шиман та ін. Крім того, на сьогодні набуто певний практичний досвід використання мультимедіа у початковій ланці навчання (Ю. Громова,

І. Мураль, Л. Югова та ін.), який свідчить про невпинний інтерес педагогів-практиків до пошуку шляхів ефективного використання мультимедіа.

В результаті досліджень цих та інших науковців переконливо доведено, що впровадження мультимедіа в освіту піднімає навчання на якісно новий рівень за рахунок використання в мультимедіа-ресурсах різних способів подання інформації (високоякісна графіка й анімація, відео- і звуковий супровід текстів). Це зумовлює необхідність подальшого розвитку розроблених теоретичних положень щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у практиці початкової школи.

Усе це обумовлює актуальність обраної теми дипломної роботи: **«Технології застосування електронних освітніх ресурсів на уроках української мови в початковій школі».**

Метою дослідження є підвищення рівня знань, умінь і навичок четверокласників про прикметник як частину мови шляхом застосування на уроках та позаурочній роботі електронного посібника з української мови.

Об'єктом дослідження є навчально-розвивальний процес на уроках української мови в 4-му класі, а *предметом дослідження* – застосування електронного посібника на уроках вивчення прикметника в 4-му класі.

Під час здійснення дипломного дослідження здійснено аналіз існуючих електронних та мультимедійних розробок, які використовуються в освітній діяльності та можливості застосування сучасних ІТ при створенні мовного електронного посібника, який є однією з нових ІТ, які використовуються в навчальному процесі початкової школи. Тому, вважаємо, що дослідження та розробка в рамках дипломної роботи електронного посібника з української мови дозволить удосконалити якість навчання молодших школярів.

З огляду на це гіпотезою нашого дослідження є припущення, що застосування розробленого електронного посібника з розділу «Прикметник» на уроках української мови в 4-му класі та позаурочній – індивідуальній та самостійній – роботі молодших школярів значно підвищить рівень їхніх

знань, умінь і навичок та полегшить і прискорить процес вивчення мовної теорії.

До основних **завдань дослідження** належали:

1. Дослідити стан виучуваної проблеми в теорії і практиці початкового навчання.
2. Обґрунтувати методичну доцільність використання електронного посібника в організації навчально-розвивальної діяльності під час формування умінь і навичок молодших школярів грамотно використовувати прикметники в мовленні.
3. Розробити експериментальний електронний посібник «Країна Прикметниковія» для застосування в процесі вивчення відповідного розділу мовної теорії в початковій школі.
4. Перевірити ефективність розробленого експериментального електронного посібника в шкільній практиці початкового навчання.

У процесі теоретичного вивчення обраної проблеми та організації і проведення науково-експериментальної роботи були використані такі загальнонаукові та спеціальні **методи дослідження**:

- а) *теоретичні*: вивчення психолого-педагогічної, лінгвістичної та методичної літератури з проблеми дослідження; теоретичний аналіз програм і підручників з української мови для початкової школи; статистична обробка результатів традиційного та експериментально-дослідного навчання;
- б) *емпіричні*: спостереження та аналіз уроків української мови; бесіди з учителями та учнями; тестування школярів; аналіз письмових творів учнів 4-х класів; аналіз і класифікація мовних та мовленнєвих помилок, допущених учнями у творчих роботах;
- в) *педагогічний експеримент* (констатувальний, творчий та контрольний), якісний і кількісний аналіз результатів експериментально-дослідного та масового навчання.

Практичну значущість дослідження становить розроблений електронний посібник «Країна Прикметниковія» для застосування в процесі

вивчення відповідного розділу мовної теорії в початковій школі під час формування комунікативних умінь учнів 4-х класів.

Апробація дослідження. Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2018-2020 рр.) та представлено на міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях:

– III Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» з доповіддю «Проектування електронних освітніх ресурсів для навчання учнів початкової школи на уроках української мови» (17-18 квітня 2019 р., м. Вінниця),

– V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти» з доповіддю «Застосування електронних освітніх ресурсів у закладах дошкільної освіти та початковій школі» (17-18 квітня 2019 р., м. Кам'янець-Подільський),

– Всеукраїнському круглому столі «Мова – душа народу: психологічний вимір» з доповіддю «Вирішення проблеми соціально-психологічного спілкування на уроках української мови в контексті реалізації концепції Нової української школи» (21 лютого 2019 р., м. Київ),

– Всеукраїнській науково-практичній конференції «Технології виховання і розвитку дітей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти» з доповіддю «Електронні освітні ресурси в реалізації нових державних стандартів початкової школи» (26 вересня 2019 р., Кам'янець-Подільський),

– III Всеукраїнській науково-практичній конференції Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії з доповіддю «Розвиток здатності застосування електронних освітніх ресурсів у процесі навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» (23-24 жовтня 2019 р., Кам'янець-Подільський),

– Всеукраїнській інтернет-конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи» з доповіддю «Досвід упровадження електронних освітніх ресурсів на уроках української мови в початковій школі» (24-25 жовтня 2019 р., м. Кам'янець-Подільський),

– Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи» з доповіддю «Технології застосування електронних освітніх ресурсів на в Новій українській школі» (24-25 жовтня 2019 р., м. Івано-Франківськ),

– Науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2018-2019 навчальному році з доповіддю «Використання цифрових ресурсів на уроках математики в Новій українській школі» з доповіддю «Формування етнокультурної толерантності здобувачів початкової освіти на уроках української мови в освітній практиці Нової української школи» (24-25 квітня 2019 р., м. Кам'янець-Подільський),

– науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2019-2020 навчальному році із доповіддю «Психолого-педагогічні особливості формування орфографічної компетентності молодших школярів засобами ІКТ» (23-24 вересня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський),

– Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи» із доповіддю «Використання ІКТ на уроках української мови в умовах упровадження концепції «Нова українська школа» (15-16 жовтня 2020 р., м. Кам'янець-Подільський),

– IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії» з доповіддю «Особливості навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в умовах інформатизації освіти» (28-29 жовтня 2020 р., м. Кам'янець-Подільський);,

– IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами» (Четверта школа технологій інклюзивної освіти) з доповіддю «Особливості впровадження ІКТ на уроках української мови в умовах інклюзивної освіти» (10-11 грудня 2020 р., м. Вінниця) та ін.

Публікації. Основні положення та результати дослідно-експериментальної роботи опубліковано:

Гуменюк О.М. Особливості технологічних етапів створення електронних посібників // Збірник наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; педагогічний факультет ; [відпов. секр. Н.В. Бахмат]. Київ : Міленіум, 2019. Вип. XV. С. 77-80.

Структура дипломної роботи. Робота складається з двох розділів, шести підрозділів, списку використаних джерел, додатків.

База дослідження. Кам'янець-Подільська ЗОШ № 8 I-III ступенів, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл.

В експерименті брало участь 40 учнів 4-х класів.

ВИСНОВКИ

Мультимедіа є ефективною освітньою технологією завдяки властивим їй якостям інтерактивності, гнучкості й інтеграції різних типів навчальної інформації. Так, відмінною рисою мультимедіа є навігаційна структура, що забезпечує інтерактивність – можливість безпосередньої взаємодії з програмним ресурсом. Інтерактивність технологій мультимедіа передбачає “живий” зв'язок між користувачем і програмою, зокрема, за бажанням, можна задати індивідуальний темп роботи в межах програми, установити швидкість подачі матеріалу, кількість повторень тощо. Таке задоволення індивідуальних потреб особистості в навчанні й дозволяє говорити про гнучкість технологій мультимедіа.

Ураховуючи роль мультимедіа у навчанні, виокремлюють його апаратні й програмні засоби. В основу побудови електронних мультимедіа-видань покладено принцип взаємного доповнення друкованого та комп'ютерного компонентів, коли з одного боку, учень отримує можливість під час вивчення конкретної теми працювати з таким звичним засобом, як книжка, а з іншого, – скористатися найновішим інформаційним засобом – комп'ютером.

Принципова відмінність електронних мультимедіа-видань від звичайних електронних полягає в можливості їх інтерактивної реалізації, коли учень може не тільки користуватися гіперпосиланням, але й активно втручатися в хід подій, моделювати процеси. Крім того, невід'ємною частиною мультимедіа-видань є звуковий супровід, відео- й анімаційні файли.

Таким чином, знання вчителем початкової школи видів мультимедійних технологій дозволяє педагогічно обґрунтовано використовувати потужні дидактичні можливості мультимедіа у початковій ланці освіти.

Електронний навчально-ігровий посібник, хоча і має усі основні властивості електронного підручника, проте, відрізняється від нього у структурі та способі використання. В будь-який розділ електронного

підручника, в більшості випадків, можна увійти та вільно вийти із нього. У навчально-ігровому посібнику учня не пропускають на другий рівень, доки він не пройде першого. Крім того, на кожному рівні існує певна послідовність руху, є такі блоки, яких не можна обминути. Це створює певні дидактичні та методичні особливості використання навчально-ігрових посібників.

Сьогодні цей засіб використовується переважно у таких видах діяльності: індивідуальна (групова) робота на уроці; самостійна позакласна (гурткова або домашня) робота.

Окремі вчителі використовують електронні посібники в процесі фронтальної роботи на уроці (як наочність), але це швидше виняток із правил, оскільки цей засіб створено саме для самостійної роботи учнів.

У процесі використання посібників в учнів у тій чи іншій мірі задіяна значна кількість аналізаторів (зоровий, слуховий, руховий, тактильний). Враховуючи також те, що у змісті кожного електронного посібника з будь-якого предмета обов'язково є позапрограмовий матеріал та завдання підвищеної складності, його доцільно застосовувати в роботі з розвитку здібностей та обдарувань учнів.

Проте, слід пам'ятати, що електронний посібник може бути лише доповненням до інших засобів навчання, а вчитель має залишатися центральною фігурою в організації навчально-виховного процесу як на уроці, так і в позакласній, зокрема самостійній, роботі учнів.

Ефективний інтерфейс електронного видання для молодших школярів є результатом усвідомлення розроблювачем необхідності приділити значну увагу не тільки даними, з якими буде працювати користувач, але і власне користувачу, його цілям і діяльності.

Проаналізувавши програми в розділі «Прикметник», ми отримали перелік знань, умінь і навичок про цю частину мови, які учні мають набути протягом навчання в початковій школі. Для зручності структурування матеріалу електронного посібника «Прикметник» та проведення експериментального дослідження ми поділили цей обсяг за змістом на

4 основні групи: прикметник як частина мови, лексичне значення прикметника, вживання прикметників у мовленні, вимова та правопис прикметників.

За сформованістю вмінь та якістю виконання завдань на контрольному етапі експерименту визначено три рівні реалізації принципу наступності при вивченні частин мови у початкових класах: високий, середній, низький. Як показали результати констатувального експерименту, відповідні вміння і навички, сформовані на основі використання системи вправ і завдань у процесі реалізації принципу наступності при вивченні прикметника, в учнів сформовані недостатньо.

Метою формувального експерименту було підвищення рівня знань, молодших школярів про прикметник як частину мови, відпрацювання якісних умінь і навичок вживання прикметника в мовленні.

У процесі експериментальної роботи застосовувалися такі апаратні та програмні засоби мультимедіа:

1. Апаратні: комп'ютер, монітор, маніпулятори, екран.
2. Програмні засоби.
  - 2.1. Мультимедійні додатки: електронний посібник, мультимедіа-презентації.
  - 2.2. Засоби створення мультимедійних додатків: редактори відеозображень, графічні редактори, засоби обробки звукової інформації, програми для маніпуляції із сегментами зображень, програми для реалізації гіпертекстів.

Використання електронного посібника з розділу «Прикметник» у навчальному процесі проводилося з урахуванням низки сформульованих нами *дидактичних переваг*:

1. Ефективність мультисенсорного сприймання інформації для глибокого її розуміння й засвоєння.
2. Активізація навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів під час використання мультимедійних навчальних засобів.
3. Збільшені дидактичні можливості використовуваних навчально-наочних засобів, орієнтованих на засвоєння знань про прикметник.

4. Чергування видів сприйняття навчальної інформації як засіб утримання та активізації уваги молодших школярів.
5. Ергономічний розподіл часу на уроці з найбільшою дидактичною ефективністю.
6. Вивчення матеріалу може бути не пов'язане з часовими рамками (дуже корисно в умовах карантинів).
7. Спрямованість на формування й розвиток умінь самостійно здобувати інформацію та працювати з нею. Розвиток навичок самостійної роботи учнів.
8. Структура посібника допомагає встановлювати контроль над вивченням відповідних блоків тем.
9. Наявність різних видів інформації, що підлягає засвоєнню.
10. Спрямованість на формування й розвиток в учнів образного, логічного та критичного мислення.
11. Організація постійного зворотного зв'язку в процесі виконання завдань: реагування програми на відповіді учня (повідомлення про правильність (неправильність) відповіді, підказка, тренування тощо).

З огляду на зазначене, ми вважали за доцільне застосування в практиці експериментального навчання таких *видів мультимедіа-додатків*: електронний посібник, у якому використовувалися мультимедіа-тренажери та мультимедійні презентації навчального матеріалу.

Електронний мультимедійний посібник «Країна Прикметниковія» містив сукупність наочних матеріалів з теми «Прикметник», представлених засобами мультимедіа. Його використання було ефективним при організації репродуктивної роботи учнів, коли вчителю необхідно наочно підтвердити або конкретизувати мовні повідомлення. Крім того, такі посібники є доцільними при постановці вчителем навчальних проблем.

Для вирішення обраної проблеми використано системний підхід до створення електронних посібників, який дозволяє не орієнтувати навчальний посібник на конкретну групу користувачів, але створювати його таким чином, що ним може скористатися практично кожен. У залежності від потреб

і вже наявних знань, користувач сам вибирає матеріал для вивчення, його обсяг, технологію навчання.

У посібнику «Країна Прикметниковія» дотримано основні **вимоги** до методики створення електронного посібника з мови:

1. Навчальний матеріал розбитий на блоки
2. Кожен блок містить детальні ілюстрації та анімації;
3. Ілюстративний матеріал підібраний таким чином, щоб більш детально і просто пояснити матеріал.
4. Основний матеріал блоку об'єднується в одне ціле за допомогою гіперпосилань.

Крім вимог, при створенні посібника враховувалися такі загальні *принципи розробки*:

1. *Модульність*. Модульність побудови для полегшення вибору оптимального маршруту вивчення теми, кожен модуль - це логічно завершений відрізок теми.
2. *Відкритість*. Електронний посібник розроблявся як відкрита система, що дозволяє доповнювати його новими розділами чи вносити необхідні зміни.
3. *Дружній інтерфейс*. Використання дружнього інтерфейсу, що дозволяє зосереджуватися прикметнику, а не на правилах роботи з комп'ютером.

Як інструментальний засіб розроблений посібник задовольняє таким *критеріям*: простота використання електронного посібника (формат html – mht); широкий діапазон застосування (можливість використання як на уроках, так і для підготовки до них); вбудовані мультимедійні можливості; компактність; низькі системні вимоги.

Із гігієнічної та дидактичної точок зору ми обмежували дидактичні можливості електронного посібника «Країна Прикметниковія» використанням його, головним чином, на етапах повторення, систематизації, узагальнення матеріалу, поглиблення і розширення знань.

Важливим було те, що комп'ютерні програми не замінювали, а доповнювали усі традиційні форми занять і природним шляхом залучали дітей до набуття навичок роботи з інформаційними технологіями.

Цей засіб у експериментальному навчанні використовувався переважно у таких видах діяльності: індивідуальна (груповая) робота на уроці; самостійна позакласна (гурткова або домашня) робота. Крім того, передбачалося і використання електронного посібника в процесі фронтальної роботи на уроці (як наочність), але в незначній кількості.

Проте, *основним положенням* нашої експериментальної системи було те, що електронний посібник може бути лише доповненням до інших засобів навчання, а вчитель має залишатися центральною фігурою в організації навчально-виховного процесу як на уроці, так і в позакласній, зокрема самостійній, роботі учнів.

У посібнику застосовано технологію гіпермедіа – він включає в себе мультимедіа-інформацію, звук та відео. Розробка та оформлення посібника відбувалися в програмі пакету Microsoft Office – Microsoft Publisher. Ми обрали цю програму за основу, оскільки вона проста в користуванні та доступна. Крім того, результат програма Microsoft Publisher зберігає у вигляді html, або, ще зручніше – у вигляді mht-файла, який відкривається будь-яким браузером Інтернету.

В результаті приклад одного розділу електронного посібника з теми «Прикметник як частина мови» – «Країна Прикметниковія» складається з п'яти основних *сторінок*:

1. Вступна сторінка: «Привіт!»
2. Сторінка закріплення: «Поміркуй!»
3. Творча: «Спробуй!»
4. Довідкова: «Твої помічники»
5. Тестова: «Перевір себе!»

Таким чином, створений електронний посібник до теми «Прикметник як частина мови» розроблено як приклад теоретичних узагальнень з

досліджуваної теми і складався з п'яти основних сторінок, що передбачали як теоретичну, так і практичну роботу на уроках української мови та в позаурочний час.

Проведення експериментального дослідження дало змогу оцінити ефективність розробленого електронного посібника і простежити динаміку процесу формування поняття прикметника у процесі навчання української мови молодших школярів. Тому доведено, що цілеспрямоване і систематичне використання електронного посібника та пропорованих вправ і завдань, пов'язаних з опрацюванням прикметника, здатне забезпечити формування адекватних мовознавчих уявлень і понять, розвивати мовлення і мовні знання учнів початкових класів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська В.М., Олефіренко Н.В. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти // Інформаційні технології і засоби навчання [Електронний ресурс]. 2010. № 2 (16). URL : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
2. Антопольский А.Б., Вигурский К.В. Концепція електронних бібліотек // Електронні бібліотеки. № 2. 2009. С. 12 – 32.
3. Архипов В.Ю. Інформаційно-пошукові системи Internet // Секретарська справа. 2001. № 2. С. 85 – 89.
4. Бабій І. Семантико-граматична природа прикметників зі значенням кольору у прозовій мові // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Мовознавство. 2004. Вип. 2 (12). С. 6–12.
5. Бирик С.П., Єрмоленко С.Я., Пустовіт Л.О. Словник епітетів української мови. Київ : Довіра, 1998. С. 3–6.
6. Биков В.Ю. Підвищення значущості інформаційно-комунікаційних технологій в освіті України // Педагогіка і психологія. 2009. № 1. С. 28-33.
7. Бих І. Мовно-мовленнєвий розвиток учнів початкових класів як необхідна умова успішного навчання // Магістр. 2005. Вип.1. С. 95–98.
8. Бігич О.Б. Результати апробації мультимедійного електронного посібника «Планування уроку англійської мови в початковій школі» [Електронний ресурс]. URL : <http://www.rusnauka.com/20>.
9. Богданова І.М. Інформаційно-модульна технологія як умова забезпечення саморозвитку особистості майбутнього вчителя // Наука і освіта. 2002. №1. С. 76 – 79.
10. Брусило Н. Вивчення прикметника як частини мови: методика уроку української мови у 2 класі // Початкова школа. 2005. №3. С. 9– 10.
11. Бумбур Ю.М. Конвенційний текст та гіпертекст [Електронний ресурс] / Ю.М. Бумбур, І.Є Кутєпова URL : http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Philologia/17920.doc.htm.
12. Бузов Е. Комп'ютерні мережі. Львів : БаК, 1999. 143 с.

13. Вашуленко М. Навчання української мови в 4 класі // Початкова школа. – 2003. №1. С. 42–46.
14. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі : Методичний посібник. Київ : Освіта, 2006. 270 с.
15. Вовк А. Узагальнений урок з теми “Прикметник” // Початкова школа. 1997. №4. С. 31–34.
16. Водески Р. Графика для Web./ Р. Водески. Київ : Диалектика, 1998.
17. Волинський В.П., Красовський О.С. Інформаційні функції, роль і призначення електронних підручників // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. Вип. 10. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2010. С. 113– 120.
18. Ганенко А.П., Милованов Ю.В. Оформление текстовых и графических материалов : Учеб. пособие. Москва, 2001. 352 с.
19. Гриценчук О.О. Електронний підручник і його роль у процесі інформатизації освіти // Інформаційні технології і засоби навчання. Київ : Ін-т засобів навчання АПН України, 2005. С. 255– 261.
20. Дериева И.И. Использование Microsoft Office : Диалектика / И.И. Дериева. Киев, 1996.
21. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 No 87. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF/>
22. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-п>.
23. Дудка В., Дудка Л. Електронний підручник: становлення феномену та проблема типологізації понять // Історія в школах України. 2009. № 6. С. 43-46.
24. Електронні атласи [Електронний ресурс]. URL : <http://ukrprog.com>.
25. Ершова Т.В., Хохлов Ю.Е. Информационное общество и будущее библиотеки // Российская государственная библиотека. Москва. 2001. С. 145 – 152.

26. Жосан О.Е. Електронний посібник у школі : дидактичні можливості [Електронний ресурс]. URL : <http://intkonf.org/kand-ped-nauk-zhosan-oe-elektronniy-posibnik-u-shkoli-didaktichni-mozhливosti/>.
27. Жук Ю.О. Шкільні підручники на електронних носіях: логіка апаратних засобів і логіка педагогічних способів // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. Вип. 10. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2010. С. 86– 92.
28. Зевако В., Непийвода С. Цікаві завдання з української мови в початковій школі. Тернопіль : Підручники@посібники, 2008. 128 с.
29. Институт международных программ РУДИ [Электронный ресурс]. URL : www.ido.edu.ru.
30. Информационная грамотность и медиаобразование для всех [Электронный ресурс]. URL : www.mediagram.ru.
31. Іванова С.М. Вплив комп'ютерних ігор на формування елементів логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку [Електронний режим]. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em2/content/07ismaps.html>.
32. Ігнатенко Т. Творчі завдання на уроках розвитку мовлення // Початкова школа. 2006. №2. С. 11–12.
33. Казаков Ю.М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Луганськ, 2007. 67 с.
34. Костишин Н. Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки // Українська мова та література. 2005. №36. С. 17–18.
35. Крегман Д.Л. Мультимедиа своими руками. Санкт-Петербург. 1999. 528 с.
36. Кузбит І.М. Створення та використання електронних посібників у навчальному процесі // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2009. № 1. С. 18– 20.
37. Кузнецов С.Л. Выбор и опытное внедрение системы электронного архива // Секретарское дело. 2001. № 3. С. 44-47.
38. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками // Початкова школа. 1999. №1. С. 14–17.
39. Лебедев А. Секреты хорошего гипертекста. [Электронный ресурс] URL : <http://www.artlebedev.ru/kovodstvo/sections/83/>.

40. Мадзігон В.М. Дидактичні вимоги до електронних підручників // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. Вип. 10. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2010. С. 4 –7.
41. Максимович Г.И. Электронные библиотеки // Делопроизводство. 2001. № 1. С. 85 – 89.
42. Методика викладання української мови / За ред. С.І. Дорошенка. 2-е видання, перероблене і доповнене. Київ : Вища школа, 1989. 423 с.
43. Методика навчання української мови в початковій школі : Навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за наук. ред. М.С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2010. 364 с.
44. Михайлова Л.В. Урок з української мови та розвитку мовлення в 4 класі // Початкове навчання та виховання. 2005. №7. С. 5–6.
45. Мультимедиа [Электронный ресурс]. URL : <http://www.slovnyk.net>.
46. Мультимедиа-презентация [Электронный ресурс]. URL : <http://softmajor.ru/multimedia/products>.
47. Науменко О. М. Використання мультимедійних засобів у підготовці студентів педагогічних коледжів // Інформаційні технології і засоби навчання. 2008. № 4(8). [Електронний ресурс]. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em8/content/08nomscp.htm>.
48. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі (Методика і технологія навчання). Тернопіль : Астон, 2002. 352 с.
49. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Л. Гриневич та ін. за загальної редакції М. Грищенка URL : <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>.
50. Новикова Н.В. Дослідно-експериментальна робота із впровадження методики формування пізнавального інтересу підлітків на уроках музичного мистецтва засобами мультимедійних технологій [Електронний режим]. URL : <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/12/%20statti/novikova.htm>.
51. Петров М. Информационные системы : Учебник для вузов. Санкт-Петербург, 2001. 688 с.

52. Савченко Н.А. Использование мультимедиа-технологий в общем среднем образовании [Электронный ресурс]. URL : <http://www.humanities.edu.ru>.
53. Сапун Г. Збірник диктантів і завдань для тематичного опитування з української мови в початкових класах. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 176 с.
54. Скуратівський Л., Симоненкова Т. Прикметник // Українська мова і література в школі. 1993. №11. С. 27–32.
55. Суховірський О.В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : автореф. дис. ... к.п.н. : 13.00.04. / О.В. Суховірський. Київ, 2005. 20 с.
56. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. // Зб. наук. пр. у 2-х част. / Ред. кол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2000. Ч. I 486 с.
57. Сюнтюрено, О. В. Электронные информационные ресурсы : проблемы создания и использования // Научный сервис в сети Интернет : материалы. Новороссийск, 1999. С. 3–9.
58. Толковый словарь современной компьютерной лексики. [Электронный ресурс]. URL : <http://comp.vslavar.olg.ru>.
59. Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи [Електронний ресурс]. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.
60. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс: Підручник для педагогічних вузів / За ред А.П. Каніщенко, Г.О.Т качук. Київ : Промінь, 2003. 232 с.
61. Фионова Л.Р., Артемова С.Г. Вариант построения электронного пособия // Делопроизводство. 2001. № 2. С. 63-66.
62. Хижняк І.А. Різновиди гіпертекстових завдань на практичних заняттях із методики навчання української мови // Вісник Глухівського національного

- педагогічного університету імені Олександра Довженка. Вип. 17. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2011. С. 96 – 102.
63. Хорошковська О. Розвиток українського мовлення молодших школярів // Рідна школа. 2002. №3. С. 24–27.
64. Что такое мультимедиа [Электронный ресурс]. URL: <http://daz.su>.
65. Шакотько В.В. Методика використання ІКТ у початковій школі / В. В. Шакотько Київ : Комп'ютер, 2008. 128 с.
66. Шикин Е.В. Компьютерная графика. Москва : Диалог-Мифит, 1995. 288 с.
67. Шиман О.І. Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи : автореф. дис. ... к. п. н.. Київ, 2005. 20 с.
68. Яковенко Л. Стилiстичнi вправи до теми “Прикметник” // Початкова школа. 2004. № 12. С. 5–7.
69. 10 онлайн-ресурсів, що знадобляться на уроках [Електронний ресурс]. 2019. URL : <https://nus.org.ua/articles/10-onlajn-resursiv-shho-znadoblyatsya-na-urokah/>.
70. 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ [Електронний ресурс]. 2020. URL: <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>.